

07
slovenska

zavest

marginalije ob javni tribuni o vprašanju narodne bitnosti zamejskih Slovencev ●

MARIBOR
LETNIK IX.
ŠT. 12
18. III. 1969

Slovenstvo vendarle ni zgolj socialno-ekonomska kategorija v vsej svoji zgodovini se ni potrjevalo in sproščalo le v socialnih in političnih razmerjih. Razgovor o vprašanju narodne bitnosti zamejskih Slovencev in ustanovitve Kluba prijateljev zamejskih Slovencev — ta dogodba sta potrdila, da so danes ljudje, ki jih zanimajo tudi nekoristne stvari, ki so se zmožni pogovarjati in združevati tudi zavoljo svojega verovanja in osebne čustvene prizadetosti in zavzetosti. V trenutku, ko doživljamo krizo sveta in zavesti, ko v stehiniranem prostoru, kjer obstajajo neizmerne možnosti za manipuliranje s posameznikom, je še kako potrebno vzpostavljati nova razmerja in nov odnos slovenskega človeka do sebe in svojega bistva, da bo zmogel znova pretehtati in prevrednotiti svoje kvalitete, pa spoznati resnico o svojem položaju v našem danes in tukaj. Čas, ko so naši očetje v Osvobodilni fronti reševali in rušili dedni kompleks slovenskega drobnjakarstva in psihologizma tako, da so v elementarni higieni narodnega upora in v revolucionarnem sproščanju zadrževanih razrednih koristi razživljali človekove moralne energije in prebujali verovanje in ljubezen, kakor pravi Kocbek, je za nami. Zal te moralne energije in prvine kvalitete, ki bi naj postale neodtujljivo bistvo slovenskega človeka, niso zadobile svoje kontinuitete. Misleč, da smo se po dolgih stoletjih socialne podrejenosti po končanem osvobodilnem boju uresničili v svoji državi, so ljudje začeli pozabljati, mnogokrat pa tudi za vestno odrinjati svoje počelo in brzkone primarno intimni odnos, iz katerega bi morali določati svoj odnos navzven in svojo bodisi družbenopolitično, bodisi ekonomsko ustvarjalno akcijo. Slovenska zavest v slovenskem človeku umira. Preveliko afiniteto smo v bližnji preteklosti čutili do tiste misli, da je slovenski narod, narod proletarec. Preveč so nam bili blizu razredni interesi in materialne koristi. Nič ni bilo lažjega kakor srednjeevropskega človeka, ki je že sicer nagnjen k pridnosti in ustvarjanju čimboljše materialne zasnove za svoje življenje, zmamiti v malomeščansko alienacijo in ga odvrniti od njegove življenjske suverenosti. Od suverenosti, ki pomeni polno in pristno in uporno življenje, takšno, ki zmore graditi svojo celotnost na temelju duhovnih vrednot in na zavesti, da ustvarja spontano in dejavno prispeva joč k skupnosti, ki je resnično in v vseh dimenzijah njegova. Ni »hlapčevstvo« tisto, kar bi samo po sebi determiniralo slovenskega človeka in ga na vekomaj obsodilo na duhovni in vsakršni konformizem, kakor nam je pred dnevi v svojem sestavku zatrjeval tovariš iz Celja. V pretekli vojni smo dokazali, da smo daleč od kakršnekoli vnaprej določene in v nas samih latentno pričujoče sužnosti. Tegoba je v tem, da doslej še nismo mogli vsestransko razmahniti in sprostiti svojih ustvarjalnih sposobnosti, ker so nas socialna in ekonomska razmerja vselej za-

voljo čisto normalnih bioloških dejstev, ki vladajo v tem svetu, potiskala v podrejen položaj. In ravno zaradi tega je še kako važno, da se notranje poglobimo in utrdimo, da

se iztrgamo iz vsakršnih predsodkov, ki bi nas vnaprej določali, da svojo dejanskost razodenemo sebi in svetu. Slovenski človek se še ne zaveda svojega zgodovinskega bistva (ali poslanstva, če hočete). Na nas je, da na to zavest opozarjamo in jo poglobljamo v vseh mogočih razsežnostih. Zunanja razmerja, torej družbenopolitična in ekonomska resničnost, pa naj bo pristen odsev našega pravega notranjega prepričanja in odgovornosti. Ta trenutek je natančno takšna.

Drago Jančar

program in cilji kluba prijateljev zamejskih slovencev

Zadnje leto smo ob dolgotrajnejših pripravah javne tribune o vprašanju narodne bitnosti zamejskih Slovencev v stikih z našimi ljudmi večkrat naleteli na misel o potrebnosti z družbe, ki bi povezovala tiste naše občane, ki jim je usoda našega zamejstva živa v zavesti. Dosedanje neorganizirano delo ni moglo dati vidnejših rezultatov in to dejstvo postaja toliko bolj škodljivo spriču okoliščine, da se politični in gospodarski odnosi na nivoju političnih in predstavnških forumov razvijajo iz leta v leto v pozitivni smeri, medtem ko je med občani zavzetost ostala še na nizki stopnji prepaščena naključni in občasni iniciativi posameznikov. To nas vodi v oblikovanje združbe, ki naj bi zaživela kot Klub prijateljev zamejskih Slovencev. Klub bo deloval na prostovoljnem združevanju občanov slovenskega prostora.

1. V smislu pozitivne prakse naših političnih forumov zadnjih let v obravnavanju vprašanj zamejstva bomo po svojih močeh podpirali in bogatili ta prizadevanja ter jih popularizirali med občani.

2. V smislu odprtosti meja medsebojne idejne strpnosti i soobstajanja bomo utrjevali kulturne in osebne stike z zamejskimi Slovenci naše najbližje sosesčine v Avstriji in na Madžarskem, v skladu z možnostmi pa tudi s Slovenci v Italiji.

3. Naša prva skrb in prvo delovanje za sedaj bi bilo usmerjeno v seznanjanje širših slojev občanov naše republike z vprašanji narodne bitnosti zamejskih Slovencev ter bi tako večali skrb in zavzetost naših občanov za nacionalne in kulturne razmere Slovencev v zamejstvu.

4. Potreba po večji nacionalni zavzetosti naših občanov je toliko večja zaradi tega, da že leta in leta spoznavajo sosednje pokrajine, njihovo kulturo in gospodarstvo, pri tem pa se žal premalo zavedajo možnosti in potrebe, da se spriču naše manjše pojavljajo kot Slovenci, bodisi kot turisti, bodisi kot kupci.

5. Ta slabost je vsekakor posledica pomanjkanja narodne zavesti, ki pa vpliva na naše rojake v zamejstvu bolj porazno, kot se tega zavedamo, deloma zaradi neosveženosti deloma pa zaradi tega, ker živimo v nacionalno enakopravni skupnosti.

6. Zal pa takšno stanje zapušča preveč kvarne posledice tako med našimi zamejskimi rojaki, pa tudi njihovimi tuje jezičnimi sodržavljeni, da bi smeli neprizadeto in nedejavno pustiti takšen razvoj v nemar.

7. Nacionalno čustvo in zavest sta neodtujljivi del človekovega obstoja v smislu humanističnih težav in načel in prav ta načela izključujejo kakršnekoli nacionalizem ali nestrpnost.

Posnetki: Bogo Cerin

hej, slovinci, kje so naše meje...

V petek, 7. marca, je bila v veliki predavalnici VEKS javna tribuna o vprašanju narodne bitnosti zamejskih Slovencev. Več kot dvesto študentov in drugih občanov, ki so zavzeti za usodo našega zamejstva, je več kot tri ure pozorno sledilo živahni razpravi. Po uvodnih besedah so na vprašanja poslušalcev odgovarjali Boris Race, Boris Pahor, Franci Zwitter in Erik Prunč.

Velik del razgovora se je sukal okrog »ideologij«, torej okrog vprašanja, ali je imel in ali še ima med Slovenci v avstrijski Koroški in italijanskem Primorju pred nacionalnim prednost in superiorno pozicijo ideološki aspekt. Govorniki so opozarjali na škodljive posledice takšnega načina obravnavanja problemov zamejstva in slovenske politike do manjšin. Franci Zwitter je bil mnenja, da je neizogibna nujnost združevati se po svetovnonazorskih in političnih izhodiščih, ki vsakega človeka določajo kot družbeno bitje. Pojma »Slovenec« in »Slovenstvo« sta potemtakem, po mnenju dr. Zwitterja, abstraktni kategoriji, ki sami po sebi ničesar ne pomenita, ki nista zmožna politične akcije, vsaj takšne ne, ki bi zmogla slovenskemu človeku onkraj meja koristiti. Zdi se mu pravilno, da se slovenski ljudje vključujejo v avstrijske (v Italiji italijanske) stranke, pač v skladu z osebnim prepričanjem. Podobnega mnenja je bil tudi bivši predsednik Slovenske skupnosti v Trstu, ki se je zavzemal zlasti za politiko odprtih meja in tisto tezo o manjšini, ki naj bi bila most med državami. Diametralno drugačna stališča sta zagovarjala Boris Pahor in Erik Prunč. Boris Pahor je prepričan, da je prvotnega pomena nacionalni interes, ki naj se uresničuje skozi enotno fronto, izključujoč politično prepričanje. Slovenska organizirana skupina naj ima svoj program in svoja stališča, kadar pa je potrebno, pa naj stopi v koalicijo s tisto stranko, ki bo Slovincem zagotavljala kar največ. Erik Prunč se zavzema za nadstrankarsko in nadideološko politiko, ki se ne bi iznebila vseh primesi, bodisi klerikalizma na eni strani, ali stalinizma na drugi.

Odnos med matico in slovenskim zamejstvom je bila druga glavna tema razgovora. Poleg že omenjene Racetove in slovenske uradno-politične zamisli o manjšini, ki naj bo most prijateljstva in sožitja med državami, je veliko pozornosti in odobravanja počelo razmišljanje Borisa Pahorja. Zavest o enovitosti slovenskega prostora ne bi smela izčrpavati zgolj v turizmu in siceršnjih gospodarskih stikih. Narodnoosvobodilni boj slovenskega naroda je bil tudi boj za narodno celotnost slovenskega prostora in zavesti. Dokler se, po Pahorju, ne bo uresničila in dejansko osamosvojila slovenska republika v okviru jugoslovanske federacije ali kakorkoli drugače, bo tudi slovensko zamejstvo vse bolj hiralo in pešalo.

Prostor nam ne dovoljuje, da bi izčrpnje povzeli obilico koristnih in zanimivih misli, ki smo jih slišali na tribuni. Da bi se lahko čim širši krog seznanil z zamislimi in pobudami, ki so jih na tribuni izpovedovali gostje in drugi razpravljavci, bo izvršni odbor študentske skupnosti na ciklostilu izdal povzetek glavnih diskusij.

Komite konference ZKS mariborskih visokošolskih zavodov, ODBOR ZA PROSLAVO 50-LETNICE ZK JUGOSLAVIJE, MARIBOR, Prešernova 17/II, razpisuje

za najboljše naloge pod skupnim naslovom:

prispevek zkj k marksistični teoriji in praksi

Kandidati lahko izberejo za svojo nalogo temo z ožjega področja: filozofije, sociologije, zgodovine, prava, ekonomike, kulture, političnega sistema, gospodarskega sistema, mednarodnih odnosov itn.

Najboljši prispevki bodo nagrajeni.

— Prva nagrada 500 din

— Dve drugi nagradi po 300 din

— Tri tretje nagrade po 200 din

Obseg naloge naj bo 20 do 30 tipkanih strani. Pravico sodelovanja na natečaju imajo vsi študenti in dijaki srednjih ter strokovnih poklicnih šol.

Kandidati naj prijavijo svoje sodelovanje do 15. maja 1969.

Rok za oddajo prispevkov je 1. oktober 1969.

Izid natečaja bo objavljen v Katedri.

V komisiji za recenzijo prispevkov so: Zvone CAJNKO, Ostož DURJAVA, Darin HASL, dr. Vanek ŠIFTAR (predsednik) in Milan ŽEVART.

katedra

LISTI MARIBORSKIH ŠTUDENTOV IZDAJA ODBOR ZS MVZ

KATEDRU UREJA UREDNIŠKI ODBOR:
OLGA CERIC, DRAGO JANCAR, IVO RUDOLF,
BRAGO ZAVRNIK, JANEZ GUFT, BOGO CERIN (FOTOREPORTER)
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO JANCAR
TEHNIČNI UREDNIK: MARIJAN ZMAVC
SEKRETAR: FRANCE FILIPIĆ ml.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: ŠTUDENTSKI DOM, OB PARKU 5 — TEL. Z 404 —
CENA IZVODA 50 PAR (LETNA NAROČNINA 10 ND, ZA USTANOVE
IN PODJETJA 15 ND, ZIRO RACUN 518-678-548
NENAROČENIH SLIK IN ROKOPISOV NE VRACAMO
TISK: CP MARIBORSKI TISK

Skozi p e r i skop

Na javni tribuni o vprašanju narodne bitnosti zamejskih Slovencev je eden izmed poslušalcev postavil vprašanje: Kaj menite o vse močnejšem priseljevanju občanov drugih narodnosti iz drugih republik v Slovenijo? Odgovor je bil, da je to proces, ki bi ga bilo po vsej verjetnosti težko preprečiti in, ki je, nevaren ali ne, dokaj normalen pojav. Vpraševalcu, ki je, kot kaže, zastavil vprašanje na podlagi osebnih vtisov in spoznanj, še tile podatki: srbohrvaško govorečih ljudi je bilo v Mariboru 1931. leta, po tedanjem ljudskem štetju 1627. L. 1936 je bilo »Srbohrvatov« (po tedanji terminologiji) 2931. Po popisu iz leta 1948 je bilo v mestu 2971 državljanov iz drugih republik, leta 1953 pa 5150. Po ljudskem štetju iz leta 1961 (ki je nacionalno kategorijo zavrglo, pač v skladu s tedaj spremenjenimi nacionalnoidejnimi in nacionalnopolitičnimi centralističnimi smernicami) pa že okoli 10.000 državljanov iz drugih republik. Ta proces priseljevanja je bil v preteklih letih po vsej verjetnosti še intenzivnejši (industrija, visoke industrijske šole). Podatkov o današnjem stanju nimamo. Podatki so iz razprave še en zorni kot na slovenske visokošolske razmere, Janez Rotar, Dialogi št. 1, letnik 3, 1967.

Preden je na tribuni Boris Pahor začel govoriti, je prisotnim pojasnil, da ni nikakršen emigrant, kakor je imel v Mariboru in Ljubljani nekajkrat priložnost slišati. Ne vemo, čigava zasluga je, da tovariša Pahorja razglašajo za človeka takšne baže in ga prikazuje v takšni luči. In čigav interes?

Nekateri študenti so bili navdušeni nad gloslo v Večeru, kjer je avtorica pisala o tem, kako krivično je, da je Vladimir Dedijer v jugoslovanski enciklopediji še vedno označen kot meščanski liberal, ki se je razšel s socialistično Jugoslavijo. Škoda, da kdo ni zbral dovolj poguma za takšno gloslo tedaj, ko se je Vladimir Dedijer s socialistično Jugoslavijo razhajal. Pa še to: v gloslo so pozabili zapisati, da je Vladimir Dedijer napaden predvsem zaradi tega, ker je poudarjal, da ima Milovan Djilas pravo zagovarjati svoja stališča, kljub temu da z njegovimi (Djilasovimi) mislimi ni soglašal.

ZADRUGA ŠTUDENTOV IN DIJAKOV MARIBOR,

Ob parku 5 (novi študentski dom)

RAZPISUJE

mesto računovodje(kinje)

z nepopolnim delovnim časom.

Pogoj: končana ekonomska srednja šola in status študenta VEKS. Prijave pošljite do 5. aprila na Zadrugo.

Osma številka Mladine, ki je izšla 3. marca, je prinesla v rubriki TELEGRAMI z vrtoglavo naglico novico z zadnje konference zveze študentov. Kje je običajni telegram ne vemo, vemo pa le, da je bila zadnja konference zveze študentov v prvi polovici januarja.

Okrog novega študentskega doma je kakor v svinjaku. Ko hodimo na uredništvo, moramo preneto paziti, da nam na glavo ne padejo steklenica, konzervna škatala, pomarančni olupki, raztrgana nogavica, kos kruha, kup papirja ali perservativa. Kdor ne verjame, naj si pogleda.

Pred dnevi je Delo prineslo novico o redni letni konferenci medfakultetnega odbora študentov agronomskih fakultet ter visokih in višjih šol. Kot pravi vest v Delu, so se slovenski študentje zavzemali za to, da bi bil v Sloveniji en sam agronomski center. Predstavniki višje agronomske šole pa so nam povedali, da so bili proti takšnemu stališču. Informacija, da so se SLOVENSKI študentje navdušili nad takšno vrsto racionalizacije, je torej neresnična. V čigavem interesu le? To je zlasti zaskrbljujoče, ker ta primer ni prvi, ko so ljubljanski študentje svojo voljo zveličavno razglašali za voljo vseh slovenskih študentov. Nova študentska skupnost bo vsekakor morala takšne pojave preprečiti, saj je bilo jasno dogovorjeno in razmejeno, kdaj bomo nastopali enotno in kdaj ne.

Te dni se zaključujejo liste možnih kandidatov za poslance republike in zvezne skupščine. In spet so se odprle stare rane. V mariborski občini je bilo predlaganih okoli 110 kandidatov za poslance republike in zvezne skupščine (vsi podatki so vzeti iz objav v Večeru 6. in 7. marca t. l.). Večina vseh kandidatov je stara okoli 42 let. Pri temeljitem pregledu opazimo, da je samo 13 kandidatov mlajših od 30 let in od tega so samo trije mlajši od 20 let. Zakaj tako malo mladih med kandidati? Na eni strani nam starejši pravijo, da smo mi mladi nosilci novih idej, novih misli, itn., in da se moramo udeležiti na vseh področjih. Kako naj ti mladi potem uveljavljajo svoja hotenja in svoje nove ideje za boljši jutri, če pa nimajo možnosti. Ustava daje mladem človeku, ki je dopolnil 18 let, volilno pravico in nič več. Zakaj? Koga naj voliš? Svoje predstavnike, ki jih sploh ni ali pa jih je zelo malo. Dajte mladim možnost in pokazali bodo, kaj zmorejo. K d a j ???

Naša pot nas je tokrat vodila v 20 km oddaljeni Lenart, kjer smo se pogovorili s tovarišem RUDJEM PENOM, direktorjem delavske univerze in članom občinske konference ZK.

Katedra: Povejte prosim, kako si predstavljate družbeno in kulturno politično aktivizacijo mladih — še posebej v gospodarsko šibkih občinah.

Utrip in razvoj družbenopolitičnega ter kulturnega življenja ni odvisen od posameznega kraja, ampak je odsev širšega območja, družbenih sredin, ki delujejo na širšem prostoru. To še posebej velja za gospodarsko šibka ali manj razvita območja, ki so nehoti povezana s svojim gospodarskim, kulturnim in družbenim središčem. Tudi na ideje mladih, njihovo hotenje in ustvarjalni polet vplivajo dogajanja širšega območja.

Hiter gospodarski razvoj posameznih območij je povzročil še večji razkorak na kulturno prosvetnem področju, posebno še na tistih območjih, ki so pretežno kmetijska. Nehote se tu opaža razloček med mladimi samimi, med študentsko in učečo mladino in mladino, ki ostaja doma. V naši samoupravni družbi težimo za odpravo razlik med posameznimi območji. Tega pa ne bomo mogli doseči samo z ekonomskimi, ampak tudi z drugimi kulturnimi in družbenimi vplivi. Čeprav mnogo naše mladine študira v Mariboru, živi pa v tem okolju, njen vpliv ni tolikšen, kot smo pričakovali. Nič ne pomagajo organizacije, prostori, volja za akcijo pri mladih, če ne bo navdih, pomoči iz tistega središča, ki bi lahko vplivalo na družbeno dogajanje. Tu mislim, da je tisto široko področje dela študentske organizacije, pri katerem bi se mladi razumniki politično kalili in pripravljali na svoje bodoče delovanje. Istočasno bi bili kvas za poživitev nekakšnega mrtvila v kulturnem in družbenem življenju »dejanske province« v komaj 20 km oddaljenem območju od središča z višjimi šolami in kulturnimi ustanovami. Studentska organizacija kot politično združenje mladih, bi lahko s pobudo svojih članov seznanila svoje vrstnike z idejnimi tokovi političnega in kulturnega življenja, poživila delo v klubu, kulturnem društvu, športu itn.

K: Knjiga je še vedno primarni kultivator, ki bi naj bil kulture željnemu potrošniku vedno pri roki. Kako bi označili uspehe ali pomanjkljivosti, ki smo jih dosegli pri knjižničarstvu?

Velikemu zaledju po vojni je sledilo več kot desetletno mrtvilo na področju knjižničarstva na našem območju. Praktično so prenehale delovati skoraj vse knjižnice, ki so bile v posameznih krajevnih centrih. Ne poznam dovolj stanja na drugih območjih, da bi lahko podal splošno oceno.

Stanje se je pričelo izboljševati šele po objavi zakona o knjižnicah, s katerim smo naš značilni način — z državnim posredovanjem, pričeli reševati to področje. Z ureditvijo matične knjižnice v Lenartu pred tremi leti, sicer počasi, vendar stalno izboljšujemo stanje. Še daleč pa smo od tega, da bi bila knjiga kulture željnemu potrošniku vedno pri roki. Na novo moramo zopet pridobiti bralca, ki se je knjigi odtujil, ko smo deloma zaradi objektivnih težav (finančnih sredstev), bolj pa subjektivnih slabosti spali »spanje pravičnega«.

Po sedanjih praksi ugotavljam, da povezovala med založbami in knjižnicami ni urejena. Ni direktnih stikov, kupovanje knjig preko trgovske mreže in akviziterjev pa močno podražuje nabavo. Znatna pocenitev bi že bila, če bi založbe priznale popust v višini zaslužkov akviziterjev, ki bi lahko odpadli. Poznam organiziran samo eden klub bralcev in samo ena založba daje knjige s popustom za tiste, ki tekmujejo za bralno značko. Vse to vpliva posredno ali neposredno tudi na razvoj knjižničarstva.

Menim, da bomo morali pri doseženih uspehih še mnogo storiti, prilagoditi in izboljšati, da bo knjiga kot osnovni kultivator kulture željnemu potrošniku vedno dostopna.

K: Kaj botruje po vašem zadnji čas toliko »reklamiranemu« mariborskemu kulturnemu zdajci in kako gledate vi na vso zadevo?

Zivim in delam v okolju, ki je dvakrat provinca, če je po razpravah in pisanju tiska mariborsko okolje provinca. Dialog med družbeno kulturnimi delavci, ustvarjalci naše družbene kulturne politične klime, kaže na njihovo aktivno dejavnost, iskanje rešitev in razčiščevanje odprtih vprašanj. Negativno bi bilo, če dialoga ne bi bilo. Naš samoupravni sistem omogoča pluralizem idej, in to je tista gonilna sila za človekovo ustvarjalnost, za svobodno delovanje, ki nam je porok za nadaljnji razvoj. To tudi zahtevajo naši mladi. Zato pozitivno ocenjujem vse razprave, prispevke k razčiščevanju naše sedanje stvarnosti, iskanju novih poti in rešitev, da bi še hitreje ustvarili tako družbeno skupnost samoupravne, dejanske svobodne in ustvar-

jalne družbe, ki jo teoretično poznamo, nismo pa še je ustvarili. Mislim, da je problem v izvršitvi, ne pa v razpravah.

K: Naše etnične meje segajo krepko čez državno mejo. Ta del pa postavlja za nas določene nacionalne zahteve. Se vam zdi, da smo mi, matično telo, dovolj storili za naše zamejce, ali pa nismo v celoti zadovoljili?

Nismo dovolj storili, niti zadovoljili. Vprašanje bi pa razdelili na dve področji: naši zamejci, kot manjšina in naši delavci v tujini.

Bolje bi morali poznati razmere in pogoje, v katerih živi in deluje naša manjšina. Te razmere pozna preozek krog, ki se ukvarja s temi vprašanji in deloma sorodniki ter znanci. Naša vez preko društev Izseljeniške matice in drugih, je prešibka, da bi to vez kljub naši materialni pomoči, občutili naši rojaki. Le trdoživosti in narodni zavednosti, ki so jo dokazali do sedaj, se imamo zahvaliti, da se etnične meje niso še bolj približale državnim mejam. Prepričan sem, da bi lahko več storili za reševanje teh vprašanj z našo pisano besedo — knjigo, izmenjavo — šolanjem mladih, organizacijo obiskov in drugim. To je naš narodni dolg do rojakov, ki so ostali zaradi mednarodnega reševanja in spletkarjenja izven svoje domovine.

Prav tako je pereče vprašanje naših delavcev v tujini. Odhajajo predvsem mladi. Nekateri najmlajši se celo učijo, pridobivajo kvalifikacije v tujini, ker nismo rešili oziroma ne morejo v uk doma, če nimajo dokončane osemletke. Do nedavnega so to bili člani mladinske organizacije, SZDL, nekateri tudi ZK. Z meddržavnim dogovorjanjem rešujemo in urejamo le osnovna vprašanja glede zaposlitve in njihovih pravic. Vse drugo ostaja odprto. Ali bodo vsi ti vzdržali pritisk in vpliv novega okolja, novih razmer? Ali so dovolj pripravljeni, da počasi ne bodo postali tujci? Ta vprašanja se mi vsiljujejo pri vašem vprašanju.

K: Katera so najčešča vprašanja in problemi, s katerimi se srečujete pri vzgoji in orientaciji mladine?

Zgoščen odgovor bi lahko bil: odnosi v samoupravni družbi. To so najrazličnejša vprašanja o razmerjih, ki nastajajo med ljudmi v vsakdanjem življenju; odnosi v podjetjih, med starejšimi in mladimi; kritične pripombe glede odločitev posameznih organov; razlike v ekonomskem položaju posameznikov; idejni tokovi v naši družbi; odnosi med družbenopolitičnimi organizacijami, tudi do ZK.

K: Imate morda še kak poseben problem, ki ga zaradi poznavanja razmer nismo mogli predvideti?

Problemov je mnogo, težko bi se odločil »za posebne«.

Štafetne razgovore vodi:
Franci Hedl

Pred časom smo v rojstnih knjigah na matičnem uradu vpisovali v rubriko državljanstvo — LR Slovenija, pozneje SR Slovenija, v rubriko narodnost smo vpisali narodnost. Danes pišemo v rojstno knjigo takole: državljanstvo — jugoslovansko, narodnost — ... narodnosti pa ne vpisujemo več. Baje je tako določil zvezni zakon.

Vprašujemo se, ali ima res nekakšen zvezni zakon pravico rovariti po posameznikovi

zavezanosti in mu pripisovati breznarodnost? Dovolj dobro vemo, da so se Italijani posluževali prav takšnih metod, ko so raznarodovali Slovence na Tržaškem in Goriskem, Nemci prav tako, ko je šlo za Koroške Slovence.

To se dogaja v trenutku, ko spreminjamo ustavo, ko zahtevamo večjo samostojnost in samobitnost nacionalnih držav v jugoslovanski federaciji. V tem trenutku ma-

tičar slovenskim otrokom vpisuje v rojstno knjigo državljanstvo jugoslovansko in nič več.

Ali Vladimir Krivic kot predsednik ustavnega sodišča SRS meni, da je za takšna vprašanja resnično pristojna federacija, in če je tako, zakaj v tej smeri ustavno sodišče ni ustrezno ukrepalo?

Janez Turk

V soboto, 1. marca, je bila konferenca občinske organizacije ZMS. Dan pozneje smo v Delu prebrali sestavek z naslovom Veliko volje — malo denarja. Nič novega, bi rekel vsak opazovalec. V sedanjem poreformnem času je marsikatera organizacija, ki naj bo še tako delavna, brez denarja. Dan za tem sem po naključju dobil v roke material, ki so ga prejeli delegati, ki so prisostvovali konferenci. Kar osupnil sem, ko sem pregledal finančni proračun in poročila. V Delu berem »mladina ima premalo denarja za kulturne, prosvetne in podobne dejavnosti« (citirano) — toda v poročilu berem,

da nameravajo letos porabiti za profesionalne voditelje ZMS v Mariboru kar 180.000 din (bert 18 milijonov starih dinarjev, in to je kar 42% vseh izdatkov). V Mariboru je mnogo organizacij, ki ne morejo zaradi slabega finančnega položaja najeti niti enega upokojenca, da bi jim urejal tekoče zadeve. V zadnji Katedri sem še za nameček prebral da je Branko Smole predsednik komiteja ZMS izjavil, da so lani porabili za reprezentanco samo 100.000 S din. Malo, kajne? Na eni strani beremo o slabih finančnih razmerah aktiva ZMS, na drugi strani pa neka

profesionalnih aktivistov dobi za svoje delo kar 180.000 din. V predlogu proračuna za tekoče leto zasledimo še en zanimiv podatek: 77% vseh izdatkov naj bi krila dotacija občinske skupščine Maribor. Ko je študentski list Katedra prošil za dotacijo v višini 8% svojega letnega proračuna je dobil na svojo prošnjo samo pismo — z negativnim odgovorom seveda! O razmerju udeležbe lastnih sredstev pri dejavnosti v obeh organizacijah sedaj sploh ni potrebno razpravljati (menda je jasno vsakemu, zakaj).

B. Cerin

ni direktnih stikov med založbami in knjižnicami

javno vprašanje vladi-miru krivico, predsedniku ustavnega sodišča SRS

veliko volje? - veliko denarja!

mladina in revolucija

Leča in ponosna je vsebinska zveza: revolucija in mladina! Danes je še posebej živa, razgibana in aktualna. Živo je gibanje v krogu mladine in se mnogi ukvarjajo z njim. Vendar oba pojma: revolucija in mladina — ne pomenita vedno isto. Poglejmo samo zgodovino in se nam bo izluščilo, da velike revolucije sužnje, podložnikov in delavcev, ki so spreminjale različne družbene ureditve in ustvarjale nove — ni izbojevala mladina. Spartak, Robespierre, Lenin so bili voditelji delovnih družbenih slojev. Niti osvobodilne borbe niso bila dejanja mladine, čeprav kot v ostalih revolucijah — so tudi oni prisostvovali.

Mladina je bila večkrat iskrica za kontrarevolucijo in tudi orodje tega. Ne glede na tiste komplicirane primere, v katerih je bila vloga mladine kontradiktorna nam obdobja zgodovine odkrito pričajo o različnih kontrarevolucionarnih mladinskih skupinah. Zlata mladina francoske kontrarevolucije v 18. stoletju, fašistične mladinske zveze v prvi polovici 20. stoletja ali pa nedavnim, vloga različnih indonezijskih mladinskih zvez pri ustvarjanju protikomunističnega in protiljudskega sistema, nam o tem dovolj zgovorno pričajo.

KOMU PRIPISATI PRAVICO DO BORBE?

Pojma borbe in mladine ravno tako nista istovetna. Samo družbeni razredi so se udeleževali resničnih bojev. Meja je med družbenimi razredi in družbenimi plastmi, ne pa med mladino in starejšo generacijo. Niti »novo« in »mladina« nista istovetna. Novo (ne samo po obliki, temveč tudi po vsebini) se je vedno rodilo v revoluciji, ki so jo ne glede na starostne razmejitve bojevali tisti razredi, ki so prodrli na vrh družbe. Mnogokrat se je mladina zmotila, ko je prisegla »novemu«, čeprav je bilo to že davno zastarelo.

Problemi sveta niso istovetni s problemi mladine. Celo mladina kot družbeni pojav je razdeljena. Tisti, ki sedaj v prvi vrsti zbuja pozornost sveta, so študentje in dijaki. Res je, da so njihovi najožji problemi ravno tako družbeni problemi, sem spada tudi razvijanje samoupravljanja na univerzah. Vrednost njihovih teženj je v družbeni reformaciji. Čeprav so njihova hopenja včasih zelo zamagljena. Njihovi problemi ne zajemajo vseh problemov sveta; včasih ne najdejo pravih poti do družbenih sprememb in do njenega nadaljnjega razvoja. Vprašanja gospodarskega, tehničnega in kulturnega razvoja so mnogo bolj vseobsežna kot pa področje zahtev, ki se jih je mladina kdajkoli dotaknila.

RAZUMEVANJE DRUŽBENIH NASPROTIJ!

Danes je povsod v svetu, na Zahodu in tudi na Vzhodu, očitno, da v začetnih družbenih spremembah odigrava mladina veliko aktivno vlogo. Državnike, vlade prisili k pogajanju, parlamente k obravnavanju mladinskih problemov, vlade in partije so zaradi njih padle ali pa so jih povzdignili v trdne predstavnike ljudskih množic. Zadeva bi bila preprostejša, če bi lahko že več kot desetletno mladinsko gibanje, za naše obdobje tako značilno, pripisali h kateri koli družbeni ureditvi. Ti pojavi kažejo enotne značilnosti, naj bo govor o Pragi in Beogradu, ali pa o Parizu in Rimu. To je tisto, kar nas sili k razmišljanju.

Najboljši med mladimi obsojajo za našo dobo nečastne, nečloveške in umazane vojne, politiko podjarmljenja in pritisk na majhne narode. Upravičeno povzdigujejo tudi glasove zoper samodržce, ki z nejasnimi in lažnimi konceptijami postavljajo svoje politične nasprotnike na stran, čeprav takšna dejanja niso odsev potreb, hopenj in volje celotne družbe. Mladim se gnusijo osebnosti za krinkami, samohvalci, ki so globoko obklani z besedami brez dejanj. Menijo, da delovni ljudje vedno težje prenašajo breme kapitalizma, tistega sistema, ki dopušča majhne politične igre; osnove svojega sistema pa brani, pa čeprav na nevaren način, s težkimi vojnami, celotni sistem pa proglašja za svet demokracije in svobode. Mladino boli tudi to, če nekatere vlade in partije ne izrabijo dovolj ustvarjalno notranje materialne možnosti. Nasprotujejo oblikam, v katerih povzdigujejo posameznike v ideale in vsemogočne osebnosti. Lahko bi rekli, da je mladina v zmoti in pretirava, če verjame, da odrasle generacije — ki jih včasih ostro in tudi neupravičeno obsoja — ne vidijo svojih problemov. Ali je res, da starejše generacije opravljajo svoje delo in živijo svoje življenje zgolj zaradi svojih dokončnih uveljavitev in puščajo ob strani pozitivnost svoje človečnosti? Lahko bi rekli, da revolucionarje vedno odlikuje prizadevnost in vztrajnost; zahteve demonstrantov, zbranih pod črnimi zastavami v Parizu, in zahteve pariških študentov so medsebojno zelo oddaljene. Vse to je res! Vendar kljub temu ne smemo tega problema reševati le z zamahom roke.

Zahodne publikacije — predvsem po letu 1965 — so razlagale: Mladina je proti socializmu, saj so demonstrirali v Varšavi, Pragi in Budimpešti. Kako je bila ta trditev majhna in netočna, se nam šele sedaj razkrije. Menili so, da bo na mladino zahodnega sveta nervozna bučna glasba tako vplivala, da bo porabila vso mladostno energijo in jo oddaljila od spoznanja in odkrivanja dejanskih družbenih problemov — predvsem pa bi jo naj odvrnila od reševanja teh problemov. Dobili so odgovor. Ta mladina ni izbojevala beato samo družbeno priznanje, ampak ga je spremenila celo v politiko; direktno ga je spremenila v predmet politike. Mimo tega v Zahodnem Berlinu, Parizu, Bruslju, Rimu in drugod v zahodnem svetu, ob upoštevanju družbenih nasprotij, se je njihova zahteva združila z zahtevami milijonov. V zgodovini bo zapisano, da te spremembe niso bile odvisne od obstoja socializma in uspehov, ki jih je socializem dosegel s svojo notranjo borbo. Upravičeno lahko trdimo, da je mladina, o kateri so toliko razpravljali, dospela do tiste stopnje razvoja, kjer poskuša razumeti družbene konflikte.

VZROKI NASPROTIJ?

Vsako enačenje nas moti. Poenostavljena je tista razlaga, po kateri bi naj dejansko socialistična in zahodna mladina, naravno in ozko vplivala druga na drugo in da bi po nekaterih značilnostih naredila nekaj skupnih korakov. Kljub navidezni — problemi socialistične mladine so drugačni. Zgubiti se v formalni in navidezni istovetnosti ne bi bilo pravilno. Mladina socializma se bori za ureditve idej socializma. Zahodna mladina, pa ne glede na to, da je naredila že nekaj korakov naprej — je še vedno polna z dokončnimi pogledi posameznikov, ki so obrnjeni s hrbtom proti družbi in ki zavračajo vsako realno osnovo družbenemu bitju.

Položaj zahodne mladine je težak in zamotan. To se vidi tudi v tistih objektivnih in subjektivnih nasprotjih, ki so v končni fazi močnejša od nje. Njihove zahteve so zelo nedosledne, če se postavijo zahteve v spremembi kapitalističnega družbenega sistema. Se večja so nasprotja v njihovi borbi, ko ocenjujejo dejanske napake revolucionarnih sil. Kritizirajo »nemoč« in »nesposobnost« teh sil. To nerazumevanje v veliki meri izhaja iz razdelitve sveta na dva tabora sile, nadalje iz prehodnega značaja revolucionarnih borb; in iz kompromisnega tretiranja teh borb. Mnogokrat so šele po porazih spoznali, da je brez združevanja množic, vsako njihovo hopenje obsojeno na propad. Če pa združitev ni bila dovolj

učinkovita ali pa se je pozno izvršila, za vse to so bili sami krivi. V njihovih gibanjih so včasih velike in odločilne vloge odigrale skrajne tendence, ki so tudi dušile revolucionarne sile. S krepitvijo anarhističnih tendenc so resno ustvarjali vse napredne sile.

Mladina in socializem še nista istovetna. Bosta pa — in ne samo takrat, ko bo mladina zrastle. So pojavi, ki se v socializmu v bolečih oblikah pojavljajo, njihovo razumevanje, pa še posebej za mladino, ni lahko. Socializem želi samozavestno disciplino. Večkrat so zamenjali to disciplino — delo in trud — z disciplino kompromisov, s puščajo enakostjo in v slabem pomenu besede z vojaško disciplino. Že je zgodovina potrdila: brez samozavestne discipline ni mogoče reševati družbenih problemov. Večkrat zamenjujejo pojem borbe s pojmom zanikanja; spoznanje postavljene, ne zasleduje niti iskanje novega.

Mnogi ne razumejo politike v svoji zamotanosti, poglobljenosti in protislovnosti. Menijo, da je politika samo taktika. Vedeti bi morali, da je politika težka znanost, da navadni skupek njenih delov ni prava celota. Održejo tista politična znamenja, za katera se niso borili, kljub temu, da jih je ustvarila zgodovina in so imeli v družbenem boju važno vlogo. Lastna svojstvena znamenja posameznikov niso drugačna, samo so druga in mnogokrat ne vsebujejo ničesar drugega kot sebičnost.

»Novo« o čemer smo mislili, da je tako enostavno, mladina tudi v socializmu večkrat pomeša s »stari«! Izkušenj še nimajo. Demokracija in oblast zelo abstraktno prehajata v nove faze in mladina pozorno spremlja njuna protislovja in stare, že preživle oblike. Kolikokrat jih popolnoma nepomembne stvari zavajajo v vrednotenje le-teh; zavajajo jih ničvredne modne norčije. To so samo značilnosti posameznih generacij? Po vsej verjetnosti ne. Vprašanje je, zakaj se tako oblikuje naše mnenje? Zato, ker so naše zmote nerazumljive za njih. Oboževanje človeka za nas ničesar ne pomeni, pomeni pa njegovo spoštovanje. Naš cilj ni človek, ampak njegova razsežnost. Za nas sta delo in stalno napredovanje vrednost borbe. Za nas danes še ni dovolj, če primerjamo današnjo situacijo s preteklo vsestransko revščino. Mladi pa preteklosti sploh ne morejo poznati in ravno zaradi tega to za njih ne more biti živo merilo. Čeprav vemo za vrednosti zunanjih oblik in vrednosti svojstev (bistvena je vsebina) in kljub temu

kolikokrat smo poudarjali le oblike. Vemo, zakon življenja je, da nove generacije zamenjujejo stare, da bodo nove generacije bolj vedele zakone kot njihovi predniki. Kljub temu je še tudi danes težko mladini zavzeti tako zasluženost mesto v politiki, v kulturi in znanosti. Mnogo jih je še pred njimi, ki se borijo samo za sebe, ki zapirajo mladini poti uveljavljanja. Enostransko razlagajo, da odrasli morajo vzgajati mladino, kot da se od mladih ne bi mogli učiti. To so naša protislovja, napake in zablode; temu tudi mladina nasprotuje.

»KOMUNIZEM, NAM SI PODOBEN«

Tako je prav, socializem in mladina morata biti istovetna. Moč, disciplina, zanimanje za novo, težnja za pridobitev izkušenj, pridobitev in izpopolnitev spoznanj: to je tisto, na podlagi česa se lahko socializem razvija — in tudi mladina.

Vsaka doba ne more biti ponosna, da ima svojo mladino. Se razume, ne biološko kot generacija, ki odkrije lastne biološke zmogljivosti. Ali je v letih 1870—1900 obstajala mladina kjerkoli v Evropi? Bili so mladi, vendar družbeno niso dosegli svojih dob. Ali pa doba ni imela častnih nalog za njih in tako tudi mladina ni mogla razumeti takratno težko, vendar možno borbo. In koliko takšnih desetletij je bilo v zgodovini? V naši dobi obstaja mladina, saj je izbojevala s svojo hrabrostjo svoje mesto. Stranskih poti je več, vendar je glavni cilj jasnejši kot kdajkoli prej.

Mladina je na Vzhodu in tudi na Zahodu. Glavni vzrok temu je socializem, njegov dejanski obstoj. Glavni namen socializma je, da rešuje lastne probleme, probleme človeštva v svetovnem merilu, da sebe vedno obnavlja in razvija, pomaga tudi tistim, ki so začeli prvotno svojo pot pri beati in so prispeli do stopnje razumevanja družbenih odnosov.

In naša mladina? »Komunizem, nam si podoben« — ta želja je v globinah njihovih prizadevanj, čeprav so njihove predstave o komunizmu še zelo meglenne. Da bo to njihovo in bo takšno, kot si sami želijo (kar bodo sami sposobni izbojevati) — to je častno dejanje in volja mladine. Razvoj naše mladine kaže, da se z odgovornostjo pripravljajo na bodočnost. Njihovo delo in znanje se je poglobilo in če že sedaj želijo sodelovati pri izoblikovanju družbe, je to razveseljiva vest. Čeprav najboljše oblike tega večkrat težko najdemo, vendar je tudi naloga mladih, da sami iščejo primerne oblike. Naša mladina vedno bolj razume in ocenjuje odgovornost dela in mišljenja. Mladina razume, kaj se je ustvarilo v reformi, čeprav to niso dejanja njihove generacije, vendar to so za mladino častna revolucionarna dejanja. V socializmu ne potrebujemo konformistične mladine. Potrebna nam je socialistična mladina. Rabimo takega delovnega človeka, ki bo razumel, da bodočnost pripada socializmu in bo tembolj socializem izenačen z mladino.

Življenje je delo, prizadevanje in borba. »Kdor izpade, si je to tudi zaslužil.« Naša mladina ne bo podla skozi rešetke časa, ve in pripravljajo se na to. Socializem v delu in znanosti polaga pred njo za njeno bodočo odraslo dobo možnosti in odgovornosti. Ker je mladina na Vzhodu in Zahodu naša: pripada socializmu.

pravičnost, kje si?

Pred dnevi so mladi športniki šolskega športnega društva Olimpija Vlado Jeračič, Aleš Peter in Tomaž Kšela izročili ravnatelju I. gimnazije v Mariboru Ivanu Rudolfu v varstvo pokale, ki so jih prejeli za uspešno delo v lanskem letu.

Foto: B. Cerin

konfuzna anketa in še marsikaj

Pred kratkim mi je prišla v roke 8. številka tednika Antena. Mnogo sem slišal o razširjenosti tega tednika med mladino in prav zato sem ga z zanimanjem prelistal. Najprej sem bil začuden, ker vlada v tem tedniku taka anonimnost. Kdo je ta odgovorni urednik, kdo je literarni urednik itn. Na vsa ta vprašanja nisem dobil odgovora. Zanima me, zakaj se ti ljudje skrivajo, menim pa, da nobeno delo ni sramotno, če ga človek res opravlja!!! Ko sem se prebil skozi mrežo raznih rubrik do sredine tednika, sem se presenečen ustavil pred splošno anketo. Zakaj, sem se tudi jaz vprašal. Mislim, da si uredništvo Antene še ni čisto razjasnilo pojme o namenu ankete (spolne ali drugačne). Namen ankete je, da se na podlagi odgovorov večjega števila anketiranih ljudi naredijo sklepi, iz katerih sledijo določeni ukrepi. Pri Anteni anketi pa ne morem kaj takega trditi. Kaj bo lahko uredništvo doseglo ali razjasnilo, npr. ko bo dobilo odgovore na 18. vprašanje (S kolikimi fanti ali dekleti ste imeli v letu 1968 spolne odnose?) ali 20. vprašanje (Ali doživljate pri spolnih odnosih višek (orgazem)?). Zanima me, če bi se uredništvo odločilo, da svetuje tisto, za kar bi se mogoče odločila večina, čeprav medicinska praksa to odločno odklanja (npr., kaj če bi se vsi (predpostavljam) odločili za 27 (2). Kaj bi svetovali, tovariš urednik??) Nasploh sem pa sem mnenja, da bi morali takšne ankete (če so potrebne) sestavljati in voditi psihologi, sociologi in pristojni inštituti, ne pa razni tedniki.

B. Cerin

vzroki družbene nezainteresiranosti mladih

Samoupravljanje je proces, ki se uveljavlja v vseh sferah družbenega življenja. Ne moremo si predstavljati združbe ljudi, ki ne bi svojih problemov reševala po humani in samoupravni poti. Avtoritativno vodenje in razreševanje problemov po tej poti je že daleč za nami in se pojavlja samo še tu in tam v sferah, kjer delujejo družbeno nerazgledani in nezainteresirani ljudje.

Kljub pozitivnim ugotovitvam, pa ne moremo biti zadovoljni, kadar govorimo o samoupravljanju v naših solah. Vse premalo se namreč zavedamo, da je samoupravljanje na naših solah le formalno in da je večina mladih za družbene probleme nezainteresirana. Sele ob spoznanju, da je za samoupravljanje potreben zrel človek z jasnimi pogledi na družbena dogajanja v svetu, se zavemo, da nas pelje takšno sprejemanje samoupravljanja pri mladih v nujno stagnacijo. Vse dokler mladi ne bodo prišli v proizvodnjo z jasnimi stališči, kaj hočejo, vse dotlej na samoupravnem področju ne bo večjih uspehov. Kajti človek, ki se za družbena dogajanja in za svoj vpliv na ta dogajanja začne zanimati šele kot odrasel človek ali bolje kot neposredno prizadet ob vsaki odločitvi, ne more biti dober samoupravljalec. Del krivde za takšno stanje nosi mladinska organizacija, ki kljub velikim naporom ni znala prebuditi mladine. Drugi del pa pada na celotno družbo, ki zaradi ekonomskih zakonov pozablja na psiho mladih ljudi. Mladi ljudje so danes povsem ekstrovertirani. občutka osamljenosti in razdvojenosti jih vodita v hrupno družbo. Nezmožnost vplivanja na svetovne procese jih odtuja družbi in jih odmika v nove svojstvene sfere življenja. Sedaj stojijo pred nami kakor protest, ki kaže na praznino prostora in časa ter

na stehokratizirane misli in čustva modernih ljudi, ne da bi se tega sami dodobra zavedali. Zakoni ekonomike neusmiljeno gospodarijo v svetu mladih in jih odmikajo od realnega življenja in pravih problemov. Zamaknjenost v eksotično življenje tisočih zvezd in idolov, utopljeno v skomercializiranem seksu se mladi vse bolj odmikajo od poti, ki bi jo naj hodili.

Dokler ne bomo uspeli prepričati mladih, da lahko vplivajo na razvoj naše družbe in s tem tudi na preobrazbo sveta kot celote, nam tudi ne bo uspelo, da bi mlade povlekli iz njihovih miselnih tokov nemege protesta in iz komercialne plaže, reklame in lažne kulture zadnjega desetletja.

To je eden izmed razlogov nezanimanja za družbeno vprašanja in za vplivanje na njihove procese. Drugi razlog bi bil strah pred odgovornostjo in dolžnostmi. Marsikdo bi z veseljem vplival na odločitve, pa se boji prevzeti posledice na svoja ramena, zato se raje previdno umakne. Takšni ljudje so povsem v opoziciji, s svojimi mnenji pa omalovažujejo odločitve samoupravnih organov, v katerih zaradi bojazni niso upali odločilno poseči v njihovo delovanje. In mladi opazujejo takšne ljudi. občutek strahu pred družbenim delovanjem jim je tako vcepljen že v rani mladosti in težko se ga je otresti. Mnogokrat še dolžnost, ki jo moramo sprejeti tu in tam v vsaki samoupravni organizaciji, naredi svoje pri umiku človeka v ozadje družbenega delovanja.

Jasno moramo imeti pred očmi to, da samoupravljanje in vplivanje na samoupravne odločitve ni stopanje v pravo politično življenje, kakor si to danes predstavljajo mnogi ljudje. Samoupravljanje je dolžnost in pravica vsakega državljanca in bi nam moralo biti potrebno kot vsakdanji kruh, saj nam daje možnost spreminjati in vplivati, dopoljevati in preprečevati, kar je v sferah družbenega življenja. Ker pa je nezanimanje za samoupravljanje že med mladimi zelo veliko, postaja že skoraj pravilo, da vsak kolikor toliko vnet samoupravljalec postane z leti politik. In po pravilu »politika je največja vlačuga« sledi, da se začnejo mladi samoupravljanju izogibati.

Veliki dogodki, grobe nepravilnosti ter pristranost, pa tudi pri mladih povzročijo hitro reakcijo. Takrat se tudi mladi začnejo posluževati samoupravnih organov in v njih rešujejo spore. Toda nevšečnost in nezmožnost zreducirati vse želje na skupni imenovalec povzročita, da se samoupravne organizacije mladih le redko oddaljijo od golega pripovedovanja ter se še redkeje približajo konkretnim rešitvam. Toda še tako velik ogenj hitro ugasne in prav tako se mladi ponovno spustijo v sladak sen brez odgovornosti in dolžnosti.

Vsak pomaga samo sebi in vsak se udeležuje v samoupravljanju le toliko časa, dokler je osebno prizadet z odločitvami organizacije ali kakršnekoli druge samoupravne institucije. To pa onemogoča resničen napredek in ne dopusti prekariti osebnih smotrov in teženj v korist ljudske blaginje in čimvečje demokracije.

Zato je nujno potrebno, da začnemo z novim poletom vključevati mlade v samoupravne organizacije ter buditi v njih, kot bodočih nosilcih naše družbe, zavest odgovornosti za nadaljnji razvoj naše socialistične skupnosti in medsebojnih odnosov. Tega pa ne moremo storiti z administrativnimi ukrepi, pač pa z izpolnjevanjem vrzeli v naši učno vzgojni politiki ter še mnogo bolj s preprečevanjem vsega tistega, kar mladega človeka speljuje od sedanjosti in problemov sveta. Premagati je treba strah pred odgovornostjo in pokazati mladim uspehe njihovega dela ter moč njihove besede, ki ne sme in ne more biti formalna.

Tomaž Kšela

klovn

Včeraj umrl je klovn. Njegov blazni smeh je utonil v kriku kladiava. Ljudje bežijo iz dvorane, beli, rumeni, rdeči, zeleni, črni ljudje (njih mir ze zdrobljen). Sredi cirkuškega peska obležal je klovn. Krik njegove žalosti, samote, smrti je bil tako smešen.

— Hahaha.
— Hej, klovn, kje je tvoja lepa, pisana obleka? Obesi jo levom v žrelo.
— Hahaha.
Moreča tišina se je s palico aslonila na pokopališče, kjer je klovnov grob.
Njegov obraz v krsti božajo materini hladni prsti.
Žarko Golob, 1. razr., I. gimnazija

Na ljubljanski televiziji smo si imeli priliko v sredo 5. marca 1969 ogledati kviz pod naslovom Niti našega življenja. Po velikem razočaranju in ostri kritiki prvih oddaj kviza smo lahko z žalostjo ugotovili, da se kvaliteta kviza ni bistveno izboljšala. Zavedati se namreč moramo, da pri kvizu ne gre samo za težavnost vprašanj, temveč tudi za organizacijo samega kviza in končno tudi za pravičnost. Ta kviz ima prav gotovo zvojevrstno poslanstvo. Zbliževati mora mlade širom po Sloveniji, buditi v njih patriotični domovinski čut ter opozarjati na velike in herojske podvige naših narodov v času NOB, ki ne smejo biti nikoli pozabljeni. Toda tega poslanstva kviz ne opravlja. Kakor ponesrečen poskus ali kot osnutek oddaje deluje na nas neurejenost in brezbrzičnost ter osladnost med samo oddajo.

Da ne bom govoril tako na splošno, bom v nadaljevanju poskušal osvetliti nekatere slabosti kviza, ki imajo lahko nasprotno učinke, kot smo jih pričakovali.

Največja pomanjkljivost tekmovanja je prav gotovo ta, da posamezni tekmovalci vprašanj ne vlečejo ali kakor koli drugače izbirajo, pač pa so vprašanja vnaprej določena. Vsakemu je jasno, da dve vprašanji ne moreta biti ekvivalentni in bi bil zato edini pravilni in tudi edini dopusten način kakršnokoli izbiranje vprašanj. Ne upam trditi, da ljubljansko televizijo vodijo pri izbiranju vprašanj lokalpatriotična čustva. Ne, tega si ne upam trditi. Zaradi določevanja vprašanj pa lahko upravičeno dvomimo o pravičnem ravnanju RTV Ljubljana. In po oddaji, ki smo jo gledali v sredo, je ta dvom dokaj potrjen.

Samo da vas spomnim. V pretekli oddaji so se pomerili v znanju dijaki II. ljubljanske ter I. mariborske gimnazije in njuni tričlanski ekipi. Dijaki ljubljanske gimnazije so vedoma ali nevedoma dobili lažja vprašanja. Samo spomnimo se vprašanja o vkorakanju v Trst in vprašanja o partizanskih pokrovalih. Poleg tega so imeli ljubljanski tekmovalci na svoji strani še tov. Petka, ki je kljub različnemu glasu iz telefonske slušalke vneto zatrjeval, da ne sliši, ter prošil za ponovitev odgovora, pri tem pa tako očitno pogledoval po članih komisije, da je bilo vsakemu precej jasno, da je odgovor napačen.

Pa ne bodimo enostranski, tudi Nataša Dolenčeva je priskočila na pomoč mariborski ekipi v studiju. Toda takrat je bilo tekmovanje že več ali manj odločeno.

Ne bom našteval vseh vprašanj (prirejenih na ljubljansko področje), toda mislim, da je takšen način avtoritativnega izbiranja vprašanj nedopusten. Zato je nesmiselno govoriti še naprej o včasih netočno formuliranih vprašanjih in o zmedbi v studiju, ki je nastala že takoj po prvem odgovoru mariborskih dijakov.

Tekmovanje, kjer manjka osnovna vrednota — pravičnost (v katero lahko javno samo dvomimo), ne more biti MLADINSKO TEKMOVANJE. Samo nasprotja in sovraštvo se lahko rodita iz takšnih oddaj. Neorganiziranost in slaba izvedba pa pokvarita še tistih nekaj vtisov, ki bi jih s tega tekmovanja mladi naj dobili. Zato bi jih s tega tekmovanja popolnoma nefunkcionalno in brez vsakega globljega smisla. Po nekaj oddajah smo tako lahko ugotovili, da bi bilo mnogo bolje za ugled RTV Ljubljane, za razočarane tekmovalce ter razžalostene gledalce, da ob sredah zvečer ne bi več gledali oddaje Niti našega življenja.

Na koncu pa bi zapisal še nekaj. Naključje je hotelo, da sem še ves razburjen nad neuspelo oddajo naslednjega dne srečal enega izmed tekmovalcev na tem tekmovanju. Povedal mi je, da je bilo po oddaji slovo dokaj skromno in nič kaj pristržno. Še stiska rok ni bilo. Nihče se jim ni zahvalil za sodelovanje. Žalostno spoznanje, žalostno.

Toda kaj hočemo, pot do televizije je težka. Njena ušesa pa so zamašena in koža trda kakor podplat. Zato je vsako govorjenje in pisanje odveč, saj je RTV pozabila, da je za svoja ravnanja odgovorna naročnikom. TOMAŽ KŠELA

P. S.: Izvedel sem, da so profesorji II. gimnazije iz Ljubljane predlagali, da bi tekmovalci vprašanja žrebali. Zakaj RTV Ljubljana tega predloga ni sprejela?

Posodite mi vrat, da se obesim! Vse gleda skozi dinar, a dinar ni prozoren Tudi dinar se obrablja, če ga preveč uporabljamo Nerazvite države

bo lo v primeru vojne izkoristile tudi svoje seks bombe

balada o delu

RATKO OROZOVIC

Kot je znano, je delo ustvarilo človeka. Poleg tega je tudi znano, da delo človeka dviguje, plemeniti in tako dalje in tako dalje.

Vse to ne moremo zanikati. Delo je mnogo storilo za človeka — sedaj od njega pričakujemo le še to, da omogoči človeku ostati človek, da se prehrani. — Stara in znana maksima nam pravi, da »kdor ne dela, naj ne jé«. Toda, v zvezi z njo se vsiljuje neprijetno vprašanje:

Kako naj dela tisti, ki ne jé, oziroma, kako naj jé tisti, ki ne dela, pa torej tudi nič ne »pridelá«?

— Pri nas mnogi ne delajo. Če se spomnimo pregovora — »kdor dela, ta greši«, bi na prvi pogled pomislil, da smo na najboljši poti, da postanemo dežela brezgrešnikov. Toda sedaj je očitno, da postajamo dežela brezposelnih.

Kaj lahko iz tega nastane?

Sociologi pravijo, da se lahko ob dvigu nezaposlenosti lahko dvigne število nezaposlenih, to se pravi — brezposelnikov. Toda brezposelni, tako navadno pravijo, kradejo bogu dneve. Tako pridemo do tega, da nezaposlenost vodi v krajo.

Toda krasti, pa čeprav bogu dneve, je pravi kriminal. Kaj se lahko v zvezi s tem zgodi, so nam povedali ekonomisti:

Ob takem porastu kriminala bi lahko bog v kratkem času bankrotiral. Ostal bi brez osnovnih sredstev.

Nesreča bi bila velika, saj bi v tem primeru zavladala večna noč, našim brezposelnim ljudem pa je že brez tega mračno pred očmi. Vendar pa je neugodno dejstvo, da je mrak ugoden ambijent za mnoge mračne stvari, ki stopajo na pot našim, že zdavnaj načrtovanim, svetlim perspektivam.

Svoj delež k tej nenavadno plodni debati o delu (če bi kdaj prišlo do nje!) bi verjetno dali tudi darvinisti:

Če upoštevamo vse pogosteje uporabljen pregovor — »naj dela, kdor je lačen!« — bi lahko prišli z metodo dedukcije do raznoraznih sklepov. Eden od teh je, da je človek potomec neke lačne opice.

Že davno je jasno, da ljudje niso popolni, verjetno zaradi tega, ker nikoli niso ravno ljubili dela.

Toda v zadnjem času se nekaj menja:

Vsi si žele zagotoviti delovno mesto. Vendar pa, ker poznamo ljudi, lahko trdimo, da to še vedno ne pomeni, da si oni želijo delati.

Nasploh pa, o delu se danes govori povsod. Delavci izjavljajo, da je dobro, ker je ustava zagotovila in omogočila ljudem pravico do dela. Samo, pravijo, bolj bi bili zadovoljni, če bi jim kdo zagotovil delovno mesto.

Sliši se tudi močan glas gospodarstvenikov:

— Mladim bomo vsekakor dali možnost!

Kar pa zadeva mlade, so oni vsekakor veselji, ker so dobili možnost. Vendar, po pravici povedano, pa bi bili mnogo bolj zadovoljni, če bi končno dobili mesta.

Momčilo Dragičević

tokrat se predstavljata mlada sarajevska humorista in satirika momčilo dragičević in ratko orozović

Bogami, strah me je podpisati se, zato se bom raje nad-pisal:

Momčilo Dragičević

kapital nekdanj in danes

Ko se omeni beseda Kapital, mislijo ljudje na razne stvari. Nekdo takoj pomisli na veliko bogastvo, drug na kapitalistično družbo, tretji na Marxov Kapital. — Če vemo, kdo je Marx, nam je jasno, da njegov Kapital nima zveze s — kapitalizmom. To je pravzaprav most h komunizmu, učbenik, ki so ga uporabljali napredni ljudje, da bi odvrgli z vratu jarem kapitala. Kapital se tudi sedaj mnogo bere, toda, najpogosteje zato, da bi se dognalo, kako priti do kapitala ...

Kapitalizem je, to je znano, družba, v kateri žive in vladajo kapitalisti. Toda, so ljudje, ki menijo, da je razlika med kapitalizmom in komunizmom le v tem, da v komunizmu razpolagajo s kapitalom komunisti. Kot primer bomo navedli podatek, po katerem eden od naših zasebnikov obrne na leto več kot 480.000.000 dinarjev (starih). Se pravi, da naredi promet kot neko manjše podjetje.

— Vendar ta zasebnik ni kapitalist, pa čeprav je kdo prepričan o obratnem. Kajti, on si ni pridobil dobička z izkoriščanjem na kapitalistični način, ampak zahvaljujoč svobodni iniciativi. Torej je očitno, da v tem primeru ni prišlo do izraza zloglasno izkoriščanje človeka po človeku. Gre za tako imenovano osebno delo, ki mnogim omogoča kopičenje finih milijonov.

Tovariš, ki smo ga navedli, je le eden od mnogih osebnih delavcev. Res je, delo ni njegovo osebno, toda da je zaslužek osebno, o tem nihče ne dvomi. Jasno, zadeva se je do neke mere zapletla.

Za tiste, ki se ne morejo znajti, da ne bi izgubljali časa s čitanjem Marxovega Kapitala, medtem ko drugi nabirajo Kapital, bomo povedali, da je ogromna razlika med kapitalom, pridobljenim z osebnim delom, in na kapitalistični način pridobljenim kapitalom:

— Kapital z osebnim delom kopičijo naši ljudje v socializmu, medtem ko kopičijo kapitalistični kapital, jasno, kapitalisti v kapitalizmu.

Nekatere ljudi vse bolj boli resnica, ki jo zdravijo z lažmi Za levom so ženske najboljčije na dotik

toda v kinu nam vse bolj ponuja resnico

Skrajšujemo delovni teden, da bi imeli daljše sestanke Tudi v svoji deželi se lahko prekoraci meja Hodimo v kino, da bi z ežali resnici.